

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η υπέρβασή τους (Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : 5 Ιουλίου, 2017

Στήν εποχή μας γίνεται πολύς λόγος για τά ανθρώπινα δικαιώματα, ίσως έπειδή καταστρατηγούνται έν πολλοίς ή ιεροποιούνται. Έκείνο πού παρατηρείται είναι ότι όλοι έπιδιώκουν τήν άπόκτηση τών δικαιωμάτων τους, ώσάν νά μήν έχουν καθήκοντα και ύποχρεώσεις, μέ άποτέλεσμα νά επικρατούν στίς μικρές και μεγάλες κοινωνίες μας άνεπίτρεπτοι άνταγωνισμοί. Αυτό τό βλέπουμε στίς οίκογένειες, στίς κοινωνίες, τά έθνη και στήν οίκουμένη.

Στήν κοινωνία πρέπει νά επικρατή ή ίσορροπία μεταξύ δικαιωμάτων και καθηκόντων, γιατί μέσα σέ αυτήν τήν ίσορροπία λειτουργεί καλά τό σύστημά της. Η ύπερτίμηση τών δικαιωμάτων όδηγεϊ άναγκαστικά στίς συγκρούσεις. Έχει όμως ιδιαίτερο ένδιαφέρον ή στάση τών Χριστιανών άπέναντι σέ αυτά.

Τό θέμα αυτό πρέπει νά αναπτυχθῆ, έστω και μέ συντομία, για νά έντοπιστῆ τό όλο πρόβλημα πού δημιουργείται.

1. Η Φεουδαρχία, ό Διαφωτισμός και τά ανθρώπινα δικαιώματα

Όταν κάνουμε λόγο για ανθρώπινα δικαιώματα έννοοῦμε τά λεγόμενα φυσικά δικαιώματα, όπως είναι τό δικαίωμα για τήν τροφή, τήν στέγη, τήν μάθηση, τήν έλευθερία· για πολιτικά δικαιώματα, όπως τό νά ψηφίζη κανείς και νά ψηφίζεται· για τά άστικά δικαιώματα, όπως ή δυνατότητα νά συνάπτη διάφορες συμφωνίες μέσα στήν Πολιτεία στήν όποία έχουν κατοχυρωθῆ πολλά από αυτά τά δικαιώματα· και τά ήθικά δικαιώματα τά όποία έπιτελεϊ ό άνθρωπος, ως άνθρωπος και ως μέλος τῆς κοινωνίας. Για παράδειγμα έχει τό δικαίωμα νά αγαπᾶ και νά αγαπᾶται, αλλά αυτό δέν σημαίνει ότι ό άλλος μπορεί νά άνταποκριθῆ στίς άπαιτήσεις του. Οί γονεΐς έχουν δικαιώματα από τά παιδιά νά τούς γηροκομοῦν, αλλά αυτό δέν μπορεί νά έπιβληθῆ διά τοῦ νόμου, όποτε είναι ένα ήθικό δικαίωμα πού δέν έπιβάλλεται.

Έχουν αναπτυχθῆ πολλές θεωρίες ως πρός τά ανθρώπινα δικαιώματα. Έτσι, άλλοι ταυτίζουν τά φυσικά μέ τά ήθικά δικαιώματα, άλλοι άρνούνται ότι τά ήθικά δικαιώματα είναι φυσικά, έπειδή θεωροῦν ότι παρέχονται από τά ήθη ή τήν θετική ήθική μιᾶς κοινωνίας, άλλοι κάνουν λόγο για κοινά ήθικά δικαιώματα κλπ.

Έκείνο πού είναι κοινώς αποδεκτό είναι ότι η ανάπτυξη της αρχής των ανθρωπίνων ατομικών δικαιωμάτων στους τελευταίους αιώνες συνδέεται με την εμφάνιση του Διαφωτισμού, ο οποίος έθεσε την αρχή της ισότητας, της ελευθερίας κλπ. αντιμετωπίζοντας την Φεουδαρχία πού επικρατούσε κατά τον Μεσαίωνα στην Εύρώπη.

Γνωρίζουμε από την Ευρωπαϊκή ιστορία ότι η επικράτηση του Φεουδαλισμού-Φεουδαρχίας στην Εύρώπη, με την κάθοδο των Φράγκων, οι οποίοι κατήργησαν το ρωμαϊκό δίκαιο, συνετέλεσε στην κατάργηση των βασιικών φυσικών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η Φεουδαρχία ήταν ένα σύστημα πού στηριζόταν στην γεωργία και στην νοοτροπία ότι οι άνθρωποι χωρίζονταν στους κατά φύση εύγενεις-ελεύθερους και στους κατά φύση ύποτελείς-δούλους, με την αρχή της κληρονομικότητας. Έτσι υπήρχαν δύο τάξεις ανθρώπων, η πρώτη ήταν οι φεουδάρχες οι οποίοι ήταν κάτοχοι μεγάλων εκτάσεων της γης, και η άλλη ήταν οι δουλοπάροικοι πού για να ανταποκριθούν στις βασικές ανάγκες τους για να ζήσουν, εργάζονταν στα κτήματα των Φεουδαρχών με δύσκολες συνθήκες.

Τό φεουδαλιστικό σύστημα συνδεόταν με την στρατιωτική άριστοκρατία. Η Φεουδαρχία ήταν μία κοινωνία η οποία ήταν δομημένη ιεραρχικά, ο κάθε φεουδάρχης ήταν ύποτελής στον άνωτερο ιεραρχικά φεουδάρχη, πού διαιρούνταν σε ίππότες, βαρώνους, κόμητες, δοῦκες, μαρκησίους κ.ά. και αυτή η δομή κατέληγε στον Βασιλιά. Όλοι αυτοί άνηκαν στην τάξη των εύγενών και ελεύθερων ανθρώπων, έμεναν σε πύργους και είχαν έναν ιδιαίτερο κώδικα άριστοκρατικής ήθικης.

Οι σχολαστικοί θεολόγοι, δηλαδή οι θεολόγοι των Φράγκων, αυτό τό φεουδαλιστικό σύστημα τό έκαναν θεολογική διδασκαλία, με άποτέλεσμα να θεωρηται ότι ο ίδιος ο Θεός καθόρισε την τάξη στην δημιουργία, όποτε ο άνθρωπος πρέπει να τηρή αυτήν την τάξη, και άμαρτία είναι η άνατροπή αυτής της τάξης, όποτε και τιμωρείται από τον Θεό.

Σύμφωνα με την θεωρία αυτή οι άνθρωποι είναι εκ φύσεως εύγενεις-ελεύθεροι και εκ φύσεως ύποτελείς-δούλοι. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο σχολαστικός θεολόγος Θωμάς ο Άκινάτης ήταν υίός κόμη, πού σημαίνει ότι καταγόταν από φεουδαρχική άριστοκρατική οίκογένεια, και έφθασε στό σημείο να ύποστηρίξη ότι οι δούλοι είναι κατασκευασμένοι από κατώτερο ύλικό, και από την φύση τους είναι κατώτεροι. Μάλιστα, μερικοί σχολαστικοί θεολόγοι συζητούσαν τό θέμα άν οι μαῦροι κατά τό δέρμα του σώματος έχουν ψυχή.

Έναντίον της Φεουδαρχίας, ως πολιτεύματος και θεολογίας, άντέδρασαν πολλοί στην Εύρώπη. Κατ' αρχάς άντέδρασαν οι κατώτεροι εύγενεις και στην συνέχεια ο

λαός, ήτοι οι υπόδουλοι Ρωμηοί, πού είχαν κατακτηθῆ από τούς Φράγκους.

Όταν διαβάση κανείς τήν Magna Carta πού εἶναι ὁ «Χάρτης τῶν ἐλευθεριῶν», πού ὑπογράφηκε στήν Ἀγγλία τήν 15 Ἰουνίου τοῦ 1215, βλέπει πῶς λειτουργοῦσε τό φεουδαλιστικό σύστημα, πῶς οἱ κόμητες ἢ οἱ βαρῶνοι κατεῖχαν γῆ ἀπό τόν Βασιλιά γιά τήν στρατιωτική ὑπηρεσία πού προσέφεραν, δηλαδή πῶς οἱ βαρῶνοι προμήθευαν ἰππότες στόν Βασιλιά. Ἡ Magna Carta ἦταν τό πρῶτο κείμενο ἐλευθερίας «τῶν ἐλευθέρων ὑπηκόων τοῦ Βασιλείου», πού σημαίνει ὅτι ἀκόμη ὑπῆρχαν οἱ υπόδουλοι, στήν πραγματικότητα μέ αὐτήν τήν συμφωνία περιορίζονταν τά ὅρια τοῦ Βασιλιά-Μονάρχη, καί ὁ ἴδιος ὁ Βασιλιάς ὑπῆκειτο στό κράτος δικαίου.

Τό κείμενο αὐτό εἶναι ἡ ἀρχή τῶν ἐλευθεριῶν, εἶναι ἡ ἀρχή τῆς ἐλευθερίας τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, κατ' ἀρχάς τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων, πού ἦταν οἱ ἐκ φύσεως εὐγενεῖς, γι' αὐτό, ὅπως ἔχει γραφεῖ, τό κείμενο αὐτό δέν εἶναι ἕνα «πιστοποιητικό γέννησης τῆς ἐλευθερίας», ἀλλά ἕνα «πιστοποιητικό τοῦ θανάτου τοῦ δεσποτισμοῦ».

Στήν συνέχεια ὑπῆρξαν καί ἄλλες ἀντιδράσεις ἐναντίον τοῦ φεουδαλιστικοῦ συστήματος καί τῆς φεουδαλιστικῆς νοοτροπίας γιά τήν ἀπόκτηση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Αὐτό ἔγινε κυρίως μέ τήν βιομηχανική ἐπανάσταση, ὅταν οἱ ἀνθρωποι καί οἱ πόλεις ἀπέκτησαν δικαστική καί βιοτεχνική αὐτονομία. Στίς πόλεις, τά ἄστρ, καί μέ τήν λειτουργία τῶν Πανεπιστημίων, ἀναπτύχθηκαν οἱ νέες φιλοσοφικές καί κοινωνικές ιδέες πού ὑπονόμευαν τό φεουδαλιστικό σύστημα καί τελικά τό ἀντικατέστησαν ἀπό τό λεγόμενο ἀστικό σύστημα. Ἔτσι, ἡ ἰδεολογία καί ἡ θεολογία τοῦ Φεουδαλισμοῦ μέ τίς ἀπόψεις του περί διακρίσεως μεταξύ εὐγενῶν καί δούλων ἀπό τήν φύση καί τήν γέννησή τους, καταργήθηκε μέ τήν ἐμφάνιση τῶν νέων ιδεῶν. Ἦταν μιά κοινωνική καί παγκόσμια κατάκτηση ἐναντίον τῆς φεου-δαρχίας καί τοῦ σχολαστικισμοῦ.

Ὁ Διαφωτισμός τοῦ 17ου καί 18ου αἰῶνος πολέμησε τήν ἰδεολογία τοῦ Φεουδαλισμοῦ, ὁ ὁποῖος καταργήθηκε ὀριστικά τόν 19ο αἰῶνα. Μέ τήν ἐπίδραση τοῦ Διαφωτισμοῦ, κατά τήν Γαλλική ἐπανά-σταση, ἡ ὁποία ἦταν ἐπανάσταση τῶν κατακτηθέντων Ρωμαίων ἐναντίον τῶν Φράγκων κατακτητῶν, ψηφίστηκε ἀπό τήν Συντακτική Συνέλευση τό 1789 ἡ «Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ Πολίτη», μέ τήν ὁποία ἀναγνώριζαν σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους τό δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος, τῆς ἀνεξιθρησκείας καί τό ἀπαραβίαστο τῆς ἰδιοκτησίας. Ἐπίσης, μέ τήν Διακήρυξη αὐτή καθιε-ρώ-θηκε ἡ ἐξουσία πού πηγάζει ἀπό τόν λαό, καταργήθηκαν οἱ τίτλοι εὐγενείας καί ὅλοι οἱ πολῖτες μπορούσαν νά καταλάβουν ὅλα τά ἀξιώματα, ἀνάλογα μέ τίς ἰκανότητές τους, δηλαδή καθιερώθηκε ἡ ἀρχή τῆς ἀξιοκρατίας.

Διαβάζοντας τήν «Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ Πολίτη»,

διαπιστώνουμε ότι διακηρύσσονται επίσημα «τά φυσικά και αναπαλλοτρίωτα και ιερά δικαιώματα του ανθρώπου». Στο πρώτο άρθρο γράφεται: «Οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι, με ίσα δικαιώματα. Κοινωνικές διακρίσεις γίνονται μόνο με γνώμονα τό κοινό συμφέρον». Μέ τό πρώτο αυτό άρθρο καταργείται ή διάκριση μεταξύ τών έκ φύσεως εγγενών και τών έκ φύσεως δούλων, δηλαδή καταργείται ή Φεουδαρχία. Στο δεύτερο άρθρο καθορίζονται ποιά είναι «τά φυσικά και άπαραράγραπτα δικαιώματα του ανθρώπου», ήτοι «ή ελευθερία, ή ιδιοκτησία, ή ασφάλεια και ή αντίσταση στην βία».

Έκείνο πού κάνει έντύπωση είναι ότι σέ όλη τήν «Διακήρυξη» γίνεται λόγος για τόν «άνθρωπο», τόν «πολίτη», τό «άτομο», και όχι τό πρόσωπο. Η λέξη άτομο παράγεται από τό στερητικό α και τήν λέξη τομή, δηλαδή σημαίνει τό μή τεμνόμενο. Καί αυτό τό σημειώνω, γιατί δυστυχώς σήμερα πολλοί θεολόγοι ισχυρίζονται ότι υπάρχει διάκριση μεταξύ άτομου και προσώπου, πράγμα πού και έμένα με είχε επηρεάσει τά πρώτα χρόνια, και οί σύγχρονοι άνθρωποι περισσότερο καταλαβαίνουν τό πρόσωπο και γι' αυτό πρέπει νά τό χρησιμοποιούμε αντί του ανθρώπου και του άτομου.

Έπίδραση τής «Διακηρύξεως τών Δικαιωμάτων του ανθρώπου» μέ τήν Γαλλική Έπανάσταση, παρατηρείται και στην «Διακήρυξη τών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» του 1791 στις Ηνωμένες Πολιτείες τής Αμερικής. Επίσης, αυτήν τήν επίδραση τήν βλέπουμε και στην «Οικουμενική Διακήρυξη για τά ανθρώπινα δικαιώματα» πού υπογράφηκε στα Ένωμένα Έθνη (Κοινωνία τών Έθνών) στις 10 Δεκεμβρίου 1948. Στο πρώτο άρθρο αυτής τής Διακήρυξης γράφεται: «Όλοι οί άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην άξιοπρέπεια και τά δικαιώματα. Είναι προικισμένοι μέ λογική και συνείδηση, και όφείλουν νά συμπεριφέρονται μεταξύ τους μέ πνεύμα άδελφωσύνης». Τό δεύτερο άρθρο αναλύει περισσότερο αυτήν τήν πρόταση. Σέ όλη τήν Διακήρυξη γίνεται λόγος για άνθρωπο και για άτομο.

Έπομένως, ή κατοχύρωση τών ανθρωπίνων δικαιωμάτων έναντι του φεουδαλιστικού συστήματος πού διαιρεί τούς ανθρώπους σέ ελεύθερους πολίτες, πού ήταν εγγενείς από τήν φύση τους, και σέ δούλους από τήν φύση τους, είναι μιά κατάκτηση τής ανθρωπότητας και μέ αυτήν τήν έννοια δεχόμαστε τά ανθρώπινα δικαιώματα τής ελευθερίας, τής ισότητας, τής άξιοκρατίας, τής ασφάλειας, τής ανεξιθρησκείας κλπ.

2. Η κατάργηση και κατάχρηση τών ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Ζούμε σέ κοινωνίες, στις όποιες από τό ένα μέρος διακηρύσσονται τά ανθρώπινα δικαιώματα, τά όποια καλούνται ιερά, και από τό άλλο μέρος καταπατούνται αυτά άσύστολα. Οί πόλεμοι πού γίνονται σέ διάφορα μέρη του κόσμου, ιδιαιτέρως στις ημέρες μας στην Μέση Ανατολή, οί έθνοκαθάρσεις και οί θρησκευοκαθάρσεις, δηλαδή

ή εξαφάνιση και καταδίωξη ανθρώπων που ακολουθούν άλλα θρησκευόμενα, είναι στην πραγματικότητα καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Και αυτό που ήταν μία κατάκτηση της ανθρωπότητας, με τις επαναστάσεις, και για το οποίο χύθηκε πολύ αίμα, και κατοχυρώθηκε και με την παιδεία, παρατηρείται σήμερα ότι υπονομεύεται σε πολλά μέρη της γης.

Όμως, υπάρχει και μία τάση στην εποχή μας να γίνεται κατάχρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δηλαδή, εν όνοματι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προβάλλονται ιδέες και νοοτροπίες που είναι πολύ επικίνδυνες. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα, αλλά θα αρκεσθώ σε μερικά από αυτά.

Προβάλλονται ιδέες ότι ο άνθρωπος έχει δικαίωμα πάνω στην ζωή και τον θάνατο, οπότε αναπτύσσονται διάφορες ιδέες και πρακτικές με ευγονική και ευθανασιακή νοοτροπία. Έτσι, καλλιεργούνται πρακτικές για ελεύθερη επιλογή στην γέννηση των παιδιών ή στην θανάτωση των εμβρύων, γιατί δήθεν αυτό είναι δικαίωμα της μητέρας, ή ακόμη για δικαίωμα στην ευθανασία, δηλαδή στην έμμεση αυτοκτονία.

Και βέβαια καθένας έχει την ελευθερία να κάνει διάφορες επιλογές, αλλά δεν μπορούν να κατοχυρώνονται τέτοιες πράξεις από μία ενομούμενη Πολιτεία με την ιδέα ότι δήθεν είναι ανθρώπινα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από μία Πολιτεία. Επίσης, κάθε Πολιτεία πρέπει να έχει ένα δίκαιο που θα καθορίσει τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα στα όρια της κοινής λογικής και του πολιτισμού της, και έτσι πρέπει να εξισορροπούνται οι ατομικές ελευθερίες με το κοινό κοινωνικό αγαθό.

Έτσι, δεν μπορούν να δικαιολογηθούν πρακτικές εν όνοματι της ατομικής ελευθερίας, σε βάρος του κοινωνικού συνόλου και των γενικά παραδεδομένων πολιτιστικών και πνευματικών αγαθών.

Μέσα σε οργανωμένα σύνολα, που είναι οι Πολιτείες, υπάρχουν δικαιώματα και καθήκοντα. Υπάρχουν άνθρωποι που αντιπαραθέτουν τα δικαιώματά τους στα καθήκοντα που οφείλουν να έχουν, αφού θεωρούν ότι τα δικαιώματα είναι πλεονεκτήματα, ενώ τα καθήκοντα είναι μειονεκτήματα. Όμως, πολλοί νομικοί και φιλόσοφοι θεωρούν ότι «δικαιώματα και καθήκοντα είναι λογικά σύστοιχα». Κάθε άνθρωπος πρέπει να απολαμβάνει τα δικαιώματά του, αλλά να τηρήσει και τα καθήκοντά του.

Επομένως, οι τάσεις που επικρατούν στην σύγχρονη κοινωνία, τό να καταστρατηγούνται τα ατομικά ανθρώπινα δικαιώματα, ή αντίθετα να ιεροποιούνται, δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές από τις σύγχρονες ενομούμενες κοινωνίες.

3. Ἡ ὑπέρβαση τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων

Ὅσα ἐγράφησαν μέχρι τώρα ἀναφέρονται στοὺς ἀνθρώπους πού ζοῦν στίς κοινωνίες, καί ἔχουν ἀπαίτηση νά ικανοποιοῦνται τά φυσικά ἀνθρώπινα δικαιώματά τους, ἀλλά συγχρόνως ἔχουν ὑποχρέωση νά σέβονται καί τά φυσικά δικαιώματα τῶν συνανθρώπων τους, ὁπότε πρέπει νά ἐπικρατῇ ἡ ἐλευθερία τοῦ καθενός, σέ συνδυασμό μέ τήν κοινωνική εἰρήνη καί ἐνότητα. Τό ζητούμενο εἶναι, τό πῶς θά συμβιβάζονται τά ἀνθρώπινα δικαιώματα μέ τήν ἐνότητα τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ἄν δέν βρεθῇ μιὰ ἰσορροπία στό σημεῖο αὐτό, τότε στίς κοινωνίες θά γίνεται μεγάλος ἀνταγωνισμός μεταξύ τῶν δικαιωμάτων ὄλων τῶν κοινωνικῶν φορέων, ὄλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων.

Ὅμως, σέ μιὰ κοινωνία, μικρή ἢ μεγάλη, παράλληλα μέ τήν τήρηση τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων πρέπει νά ἐπικρατῇ καί ἡ ἀρχή τῆς ὑπερβάσεως τῶν δικῶν μας δικαιωμάτων. Οὐσιαστικά, μιὰ οἰκογένεια καί κοινωνία προχωρεῖ μέ τακτικές πού καθορίζονται καί ἀπό ἄλλες παραμέτρους καί ὄχι μόνον μέ τίς νομικές διατάξεις.

Γιά παράδειγμα, οἱ γονεῖς ἔχουν δικαιώματα, ἀλλά τά ὑπερβαίνουν, μέ τήν θυσία τους καί τήν προσφορά τους, γιά νά προστατεύσουν τά δικαιώματα τῶν παιδιῶν τους νά μεγαλώσουν. Ὅλη ἡ ἰσορροπημένη οἰκογενειακή ζωή εἶναι ὑπέρβαση κάποιων δικαιωμάτων. Ὁ καθένας μας καταλαβαίνει ὅτι πρέπει μερικά δικαιώματά του, ὅπως ἡ ἐλευθερία στήν ἐπιλογή τοῦ χρόνου πού διαθέτει, ἡ ἐλευθερία στήν οἰκονομική καί σωματική ἄνεση κλπ. νά ὑπερβαίνονται μέ τήν ἀγάπη. Ἄλλωστε, ἡ ἀγάπη ἀπό τήν φύση της εἶναι θυσία τοῦ ἀτομικοῦ θελήματος, ὑπέρβαση τῆς φιλαυτίας, εἶναι κένωση καί προσφορά.

Ὅταν ἐξετάζῃ κανεῖς τά θέματα αὐτά μέσα ἀπό τήν Χριστιανική διδασκαλία, ἀντιλαμβάνεται ὅτι σεβόμαστε τά ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν ἄλλων καί τίς ἐπιλογές τους, ἀλλά θυσιάζουμε καί ὑπερβαίνουμε τά δικά μας ἀνθρώπινα δικαιώματα, χάριν τῶν ἄλλων. Ὅλη ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ ἀναφέρεται στήν θυσία καί τήν ὑπέρβαση αὐτῶν τῶν ἀτομικῶν ἐπιλογῶν καί τῶν ἐλευθεριῶν μας. Ἡ διδασκαλία περί τοῦ μυστηρίου τοῦ σταυροῦ, τῆς θυσίας, τῆς προσφοῆς, τῆς κενώσεως, κατὰ τό πρότυπο τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Ὅλη ἡ ἐκκλησιαστική ζωή δέν στηρίζεται στήν ἔκφραση τῶν δικῶν μας ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἀλλά στήν ὑπέρβασή τους.

Ἐπαναλαμβάνω, γιά νά μή γίνῃ καμμιά παρεξήγηση, ὅτι μέ αὐτά πού γράφω δέν ἀναφέρομαι στήν κατάργηση τῆς δυνατότητος τῶν ἄλλων νά ἔχουν μερικές ἐπιλογές, ὅταν δέν καταστρατηγοῦν τό δημόσιο συμφέρον, ἀλλά ἀναφέρομαι στήν ὑπέρβαση τῶν δικῶν μας δικαιωμάτων, μέ ἐλευθερία καί ἀγάπη γιά τόν Θεό καί τούς ἀδελφούς μας. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός μᾶς ἔδειξε τήν ἀγάπη ὡς αὐτοθυσία, αὐτοπροσφορά, κένωση.

Αυτό είναι τό κεντρικό νόημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀφοῦ μέ τόν ὅλο τρόπο πού ζοῦμε στήν Ἐκκλησία θυσιάζουμε ὅλα τά δικά μας φυσικά ἀνθρώπινα δικαιώματα γιά νά ἐκφράσουμε τήν ἀγάπη μας στόν Θεό καί τούς ἀδελφούς μας. Στήν δοξολογία πού ψάλλουμε στίς ἱερές μας ἀκολουθίες κάθε ἡμέρα προσευχόμαστε στόν Θεό νά μᾶς μάθη τά δικά Του δικαιώματα καί ὄχι τά δικά μας! «Εὐλογητός εἶ, Κύριε, δίδαξόν με τά δικαιώματά ΣΟΥ», ὄχι «τά δικαιώματά ΜΟΥ». Τό πέρασμα ἀπό τό ΜΟΥ στό ΣΟΥ εἶναι ἡ θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀπελευθέρωση ἀπό τήν φιλαυτία. Μέ τήν βάπτισή μας καί τήν ἐνσυνείδητη ἐκκλησιαστική ζωή παραδίδουμε ὅλο τό θέλημά μας καί πολλά ἀπό τά ἀνθρώπινα δικαιώματά μας στήν Ἐκκλησία καί ζοῦμε Χριστοκεντρικά καί Ἐκκλησιοκεντρικά.

Αὐτό μᾶς δίδαξε ὁ Χριστός καί στήν προσευχή πού μᾶς παρέδωσε, τό γνωστό «Πάτερ ἡμῶν». Προσευχόμαστε στόν Θεό: «Γενηθήτω τό θέλημά ΣΟΥ» καί ὄχι «γενηθήτω τό θέλημά ΜΟΥ». Ἐπίσης, προσευχόμαστε: «Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία ΣΟΥ» καί ὄχι «ἐλθέτω ἡ βασιλεία ΜΟΥ», μέ τίς δικές μας ἐπιλογές. Αὐτό φαίνεται σέ πολλά παραδείγματα. Ὅταν κανεῖς βαπτίζεται καί στήν ἐνήλικη ζωή ἀναγνωρίζει τήν μεγάλη δωρεά νά εἶναι μέλος τῆς Ἐκκλησίας, τότε ἀντιλαμβάνεται ὅτι στήν ζωή του πρέπει νά κάνει ὑπακοή στόν εὐλογημένο καί ἱερό θεσμό τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήν ὑπακοή στήν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Πατέρων, ὅπως ἐκφράστηκε συνοδικῶς, μέ τίς Τοπικές καί Οἰκουμενικές Συνόδους. Μπορεῖ κανεῖς νά ἀδιαφορήσει καί νά ζήσει ἐκτός τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, ἀλλά ὅταν θέλη νά εἶναι καλός Χριστιανός πρέπει νά ὑπακούη στήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, τόσο στά δόγματα ὅσο καί στούς ἱερούς κανόνες, ἀλλά καί στήν λειτουργική καί εὐχαριστιακή πράξη.

Ὅταν κανεῖς γίνεται Κληρικός, τότε μέ τήν θέλησή του ἀποφασίζει νά ὑπερβῆ καί νά ἀπεκδυθῆ τά φυσικά ἀνθρώπινα δικαιώματά του καί νά ζῆ σύμφωνα μέ τήν ὅλη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Μόνος του καί δημόσια, μέ τήν ἀποδοχή τῆς ἱερωσύνης του, δήλωσε κατά τόν πλέον ἐπίσημο τρόπο ὅτι ἀπεκδύεται μερικά φυσικά ἀνθρώπινα δικαιώματά του, ὅπως γιά παράδειγμα τόν δεύτερο γάμο σέ περίπτωση χηρείας, τό δικαίωμα συμμετοχῆς του σέ ἐκλογικές αὐτοδιοικητικές καί βουλευτικές διαδικασίες γιά τήν κατάληψη μιᾶς τέτοιας δημόσιας θέσης πού δέν συμβιβάζεται μέ τήν ἱερωσύνη κ.ἄ.

Ὅταν κανεῖς γίνεται μοναχός, τότε μέ τήν δική του θέληση ἀποδέχεται ὅλες τίς μοναχικές ὑποχρεώσεις, ὅλη τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας γιά τόν μοναχισμό, ὅπως ἐκφράζεται ἀπό τούς ἱερούς Κανόνες τῶν Τοπικῶν καί τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Αὐτό σημαίνει ὅτι στήν πράξη ὑπερβαίνει ὅλα τά φυσικά ἀνθρώπινα δικαιώματα, πού ἰσχύουν γιά τούς ἄλλους πολίτες τῆς Χώρας στήν ὁποία κατοικεῖ. Ἔτσι, δέν μπορεῖ νά ἐπικαλεῖται ἕνας μοναχός τά ἀνθρώπινα δικαιώματα πού ἔχουν οἱ ἄλλοι συνάνθρωποί του, γιατί μέ τήν ἐλεύθερη ἀποδοχή τῆς μοναχικῆς του κουρᾶς ἀποποιήθηκε πολλά ἀπό τά ἀνθρώπινα δικαιώματά του.

Αυτό δέχεται και τό Ανώτερο Άκυρωτικό Δικαστήριο τῆς Πατρίδος μας (τό Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας). Δικάζοντας, γιά παράδειγμα, ὑποθέσεις ἐπιβολῆς ἐπιτίμιου ἀκοινωνησίας σέ Κληρικό καί σέ Μοναχή, ἀποφαίνεται ὅτι τό ἐπιτίμιο τῆς ἀκοινωνησίας προβλέπεται ἀπό ἱερούς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καί ὅτι ἡ ἐπιβολή του «ἀνάγεται στήν ἐσωτερική μυστηριακή σχέση κοινωνίας τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μέ τούς κληρικούς καί τούς μοναχούς της, στήν ὁποία αὐτοί αὐτοπροαιρέτως προσχωροῦν διά τῆς ἱερωσύνης καί τοῦ μοναχισμοῦ» (687/2011 καί πρβλ. 685/2011 Σ.τ.Ε.).

Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Χριστιανός, ὁ Κληρικός, ὁ μοναχός πού ζῆ μέσα σέ μιά εὐνομούμενη Πολιτεία σέβεται τά ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν ἄλλων καί ἀγωνίζεται γιά νά μή καταργοῦνται, ἀλλά ὁ ἴδιος μέ τήν πράξη τῆς ἀποδοχῆς τῆς εὐαγγελικῆς, ἀποστολικῆς, πατερικῆς διδασκαλίας, καί γενικότερα μέ τήν ὅλη ἐκκλησιαστική ζωή ἔχει ἀποποιηθῆ τά δικά του ἀνθρώπινα δικαιώματα, καί ἀναζητᾷ τά δικαιώματα τοῦ Θεοῦ στήν ζωή του, ἀλλά καί θυσιάζεται γιά τούς ἀδελφούς του, ἀποβάλλει τήν φιλαυτία καί ἀποκτᾷ τήν φιλοθεία καί τήν φιλανθρωπία. Καί αὐτό γίνεται μέ θυσία ὅλης τῆς ζωῆς του.

Εἶναι πολύ ἐπικίνδυνο τό νά εἰσχωρήση μέσα στήν ἐκκλησιαστική ζωή ἡ νοοτροπία τῆς ἐκζητήσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, καίτοι αὐτά εἶναι σεβαστά γιά τούς ἄλλους πολίτες τῆς Χώρας. Εἶναι ἐπικίνδυνο γιά τούς Χριστιανούς, τούς Κληρικούς καί μοναχούς νά διεκδικοῦν ἠθικές-ἀλλότριες ἰδιαιτερότητες, ἐλεύθερες ἐπιλογές στόν γάμο καί στήν σεξουαλική συμπεριφορά τους, ἐν ὀνόματι τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τά ὁποία οἱ ἴδιοι, μέ τήν ἀποδοχή τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἔχουν ἀποποιηθῆ. Μπορεῖ, βέβαια, μέ τήν δική τους ἐλευθερία νά ἀπομακρυνθοῦν ἀπό τήν Ἐκκλησία, τόν ἱερό Κλῆρο καί τόν μοναχισμό καί νά «ἀπολαμβάνουν» «τά ἀνθρώπινα δικαιώματα» πού ἔχουν ὅλοι οἱ πολίτες.

Μέ ἄλλα λόγια δέν μπορεῖ κανείς Χριστιανός, Κληρικός καί μοναχός ἐν ὀνόματι τῆς «ἐλευθερίας τοῦ προσώπου», πού εἶναι μιά ἀθεολόγητη ἔκφραση, νά εἰσάγη στήν Ἐκκλησία μιά νοοτροπία ξένη πρὸς τήν παράδοσή της, πού εἶναι ἔκφραση καί ἡ ζωή τῆς ἀγάπης, ὡς κένωσης, ὡς προσφορᾶς, ὡς θυσίας, ὡς σταυροῦ, ὡς ὑπέρβασης τῆς φιλαυτίας καί βίωσης τῆς φιλοθείας καί τῆς φιλανθρωπίας.

4. Τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, κατά τόν π. Ἰωάννη Ρωμανίδα

Ὁ π. Ἰωάννης Ρωμανίδης ἔλεγε ὅτι ἡ Ἐκκλησία κατά τήν τρίτη χιλιετία ἔχει νά ἀντιμετώπιση τρία μεγάλα προβλήματα, τρεῖς προκλήσεις πού προέρχονται ἀπό τόν οἰκουμενισμό, τά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί τήν πρόοδο τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, καί αὐτή ἡ ἀντιμετώπιση πρέπει νά γίνη μέσα ἀπό τήν δική της παράδοση.

Παρατηρεί, όμως, κανείς ότι σήμερα και οι τρεις αυτές προκλήσεις είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους, αφού όσοι ασχολούνται με τον οικουμενισμό όμιλούν για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και η πρόοδος των επιστημονικών έρευνών ευνοεί την κατάχρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συντείνει σε ένα οικουμενιστικό πνεύμα.

Ός προς τα ανθρώπινα δικαιώματα ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης έλεγε ότι ο Χριστός δέν ήλθε στον κόσμο απλώς για να προσφέρει κοινωνικές υπηρεσίες στον άνθρωπο και τό Κράτος, ούτε για να διασφαλίση τά ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά για να έλευθερώση τον άνθρωπο από την δυναστεία της άμαρτίας, του διαβόλου και του θανάτου. Μέσα σε αυτήν την προοπτική κινείται και ή Έκκλησία.

Όπως αναλύει ο Andrew Sopko, ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης, όμιλούσε για τά ανθρώπινα δικαιώματα μέσα από την προοπτική της Έκκλησίας. Έπειδή στό οικουμενικό κίνημα εκφράζεται ότι ή Έκκλησία παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες και υπερασπίζεται τά ανθρώπινα δικαιώματα, γι' αυτό και ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης εκφράσθηκε και για τό θέμα αυτό. Θεωρεί ότι ποτέ ή Έκκλησία δέν ισχυρίσθηκε ότι θά άπαλλάξη την κοινωνία από τίς θηριωδίες «πού βασανίζουν τον πεπτωκότα κοινωνικό ιστό και τά μέλη του. Η παρουσίαση της περιπτώσεως του Ίώβ δείχνει ότι ή Έκκλησία ενδιαφέρεται για την άνάσταση της νοεράς δυνάμεως και του σώματος πού ξεκινά από τό Βάπτισμα, και μέσα στην Έκκλησία γίνεται ή πραγματική μεταμόρφωση του ανθρώπου με την Χάρη του Θεού. Με την θεραπευτική άγωγή της κάθαρσης, του φωτισμού και του δοξασμού ή ιδιοτελής άγάπη αντικαθίσταται με την άνιδιοτελή άγάπη. Αυτή είναι ή πραγματική θεραπεία της κοινωνίας. Η θεραπεία έπιτυγχάνεται εκεί πού ή ένέργεια του άκτίστου σταυρού φέρνει την τελειότητα της άγάπης μαζί με τον μετασχηματισμό των διαβλητών παθών σε άδιάβλητα».

Η σύγχρονη άποψη «ότι τά ανθρώπινα δικαιώματα είναι φυσικά και άποτελούν ένγενές τμήμα της φύσης γενικότερα ή της ανθρώπινης φύσης και κοινωνίας είδικότερα», δέν είναι όρθόδοξη άποψη, αφού «ή φύση είναι σε μία συνεχή κατάσταση άλλαγής και εξέλιξης». «Η κανονική κατάσταση της ανθρωπίνης φύσεως βρίσκεται σε μία άτελεύτητη τελείωση, κι έτσι δέν υπάρχει στατική κατάσταση για να χρησιμοποιηθί ως άμετάβλητο κριτήριο ήθικων και νομικων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων». Η Έκκλησία, βέβαια, δέχεται τούς νόμους και την «πολιτική δομή του κράτους», αφού ή ίδια διαθέτει και τό κανονικό της δίκαιο, τό όποιο έπικυρωνόταν από τούς Ρωμαίους Αυτοκράτορες και ίσχυε μόνον γι' αυτήν και όχι για τούς Ρωμαίους, τούς Έβραίους, είδωλολάτρες και αίρετικούς, αλλά κινείται σε άλλο επίπεδο.

Η ισότητα των ανθρώπων έναντι του νόμου, πού είναι τό θεμέλιο όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παραλληλίζεται με την ισότητα όλων των ανθρώπων έναντι του Θεού, αφού ο Θεός άγαπά όλους έξ ίσου, «άνεξαρτήτως φυλής, χρώματος

ἢ πιστεύω». Δέν ἔχει κανείς ἀποκλειστικά δικαιώματα σέ αὐτό, ἀλλά «ἡ ὑπέρτατη κρίση βρίσκεται μόνο στήν δυνατότητα νά δῆ κάποιος τήν δόξα τοῦ Θεοῦ ἀναλόγως τῆς ἐπίτευξης τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης».

Ἡ δικαιοσύνη καί ἡ εἰρήνη πού ἐπιβάλλονται μέ τόν νόμο προσφέρουν κάποια ἀρμονία στήν κοινωνία, ἀλλά δέν βοηθοῦν πολύ. Γιά τήν Ἐκκλησία ἡ βάση εἶναι ἡ ἀναζήτηση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί τῆς δικαιοσύνης Του, ἡ ὁποία δικαιοσύνη δέν συνδέεται μέ «τήν ἠθική καί τίς μοραλιστικές ἐντολές», ἀλλά «ταυτίζεται μέ τήν δικαίωση πού εἶναι ἡ ζωογόνηση καί τῆς νοεράς δυνάμεως καί τοῦ σώματος στίς δύο πλευρές τοῦ θανάτου», δηλαδή τοῦ πνευματικοῦ καί τοῦ σωματικοῦ θανάτου. Αὐτό ἐπιτυγχάνεται μέ τόν ἀσκητικό χαρακτήρα τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσῆ καί τοῦ κανονικοῦ δικαίου. Αὐτό λέγεται θεραπευτική ἀγωγή, καί συνδέεται μέ τήν κάθαρση, τόν φωτισμό –πού βοηθᾷ τόν ἄνθρωπο νά προσεύχεται, ἀλλά ταυτόχρονα νά ἀσχολῆται μέ τήν καθημερινή ζωή καί τά ἔργα τῆς φιλανθρωπίας– ἀλλά καί μέ τόν δοξασμό καί ἔτσι ἀποκτᾷ τήν ἀνιδιοτελεῖ ἀγάπη, μέ τήν ὁποία ἀγαπᾷ ἐξ ἴσου ὅλους τούς ἀνθρώπους, ὅπως τό κάνει καί ὁ Θεός.

Αὐτό τό δικαίωμα εἶναι δωρεάν χάρισμα ἀπό τόν Θεό καί δίνεται σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους. «Γι' αὐτό παραμένει τό μόνον ἀναπαλλοτρίωτο δικαίωμα, ἀκόμη καί ὅταν ἡ κοινωνία παραβιάζῃ τά ἄλλα δικαιώματα ἐνός ἀνθρώπου ἢ τοῦ τά ἀφαιρῆ». Αὕτη εἶναι μιά μορφή ἀνώτερου πολιτισμοῦ, καί αὐτό θά ἐξακολουθῆ νά προσφέρῃ ἡ Ἐκκλησία.

Συμπέρασμα

Οἱ φίλαυτοι καί ἄρρωστοι ἄνθρωποι καταργοῦν τήν ἐλευθερία τῶν συνανθρώπων τους καί τά λεγόμενα ἀνθρώπινα δικαιώματά τους, δημιουργοῦν τυραννικά καθεστῶτα, τά ὁποῖα τελοῦν παντοειδῆ ἐγκλήματα σέ βάρος τῶν συνανθρώπων τους.

Ὁ Χριστός, διά τῆς Ἐκκλησίας, σέβεται τήν ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Ἐκκλησία προσεύχεται γιά τήν εἰρήνη στήν κοινωνία, καί ὅταν χρειασθῆ ἀγωνίζεται γιά τήν ἐλευθερία τῶν ἄλλων. Ὅμως, κινεῖται πάνω καί πέρα ἀπό αὐτά, ἀφοῦ πρωτίστως ἐνδιαφέρεται γιά τήν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν ἁμαρτία, τόν θάνατο καί τόν διάβολο, καί τήν μετοχή του στήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἔτσι, σεβόμαστε τίς ἐλεύθερες ἐπιλογές τῶν ἀνθρώπων, χωρίς νά τίς δικαιολογοῦμε, γιατί μερικές ἀπό αὐτές καταργοῦν τό πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου καί τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ὅμως, ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ζώντας μέσα στήν Ἐκκλησία, ἀπεκδυόμαστε πολλῶν δικαιωμάτων μας καί ζοῦμε τήν ἀγάπη ὡς σταυρό καί κένωση, ἀποβλέπουμε στήν κατά Χριστόν υἰοθεσία καί τήν μετοχή στήν δόξα τοῦ

Θεοῦ.

Ἡ ἐπιμονή μερικῶν Χριστιανῶν, Κληρικῶν καί Μοναχῶν μόνο στά ἀνθρώπινα δικαιώματα εἶναι μιά νοοτροπία νά καλύψη ἰδιαιτερότητες καί πάθη, εἶναι ἕνας αὐτοεγκλωβισμός στήν νοοτροπία αὐτοῦ τοῦ κόσμου πού εἶναι ξένη ἀπό τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

(Πηγή: *Ἰούλιος 2017, Ἱερὰ Μητρόπολις Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου, Εκκλησιαστική Παρέμβαση - [parembasis](#))*